

Báró Kemény Zsigmond

A mohácsi veszedelem okairól

AMTAK Bt, 2025

Cop. AMTAK Bt, 2025

Felelős szerkesztő: Varsányi József

**Kiadó: AMTAK Bt, 2040 Budaörs, Semmelweis u.
6/B.**

06 20 218 6762 amtakbt@gmail.com

www.amtak.hu

Látogasson el webáruházunkba, és böngésszen!

ISBN 978-615-6907-34-9

Készült: AMTAK Bt, Budaörs

Nemzeti életünk közelebb lefolyt néhány százada nem volt a közjólét, öntudat, körülmények teljes ismeretéből származott józan számítás, polgári erény és dicsőség korszaka. Évkönyveink lapjain gyéren, elszórtan ami fényes és nagyszerű tűnik is fel, az az ember és honfi magasabb elhivattatásának inkább jogfenntartása, mint birtoklása. A nemzedékek hosszú sorain apáról fiúra véghagyomány gyanánt leszállott viszályok következtetésben elerőtlenedés, a pillanat csábjainak bűnös bókolás, a körülmények megnehezdedő súlyának tehetetlen maga-aláadás jövőnek napirendre. A hazafi elszánás, mely csekélynek veszi a parányi életet a nemzeti becsület fenntartása nagy pillanati közt, s ha szükség az intező Nemezis^{*} kezéből a bírói pálcát vagy bosszuló tört kiragadni... csak kötelességnek tartja; s mint a hitnek hatyúja felhasítja kebelét, kiomlott vérével táplálja erőssé meggyőződése gyermekeit, ritkán volt álma a szív felhevült érzéseinek; szinte soha éber akaratja. Jelenkorunkban azonban a viharok egén fénylik itt-ott egy-egy szebb reménnyel biztató

sugár; állított elé az oly sokkal adós sors néhány választottakat, kiknek éjjelök és nappalok a hon értelmi, erkölcsi és nemzeti újjászületése fáradságteli munkájára van felajánlva.

Ily nagyszerű vállalatoknál nehezek az eszközök; erőt próbálók a kivitel előfogásai. De Thészeusz^{*} is a honát pusztító szörnyetegek ellen kiirtó harcra készülve, sziklát emelt őse kardjáért, s e tett volt a küzdés feltétele, s vált egyszersmind a győzelem zálogává.

Ezt szem előtt kell tartani; a készülődés egy pillanatját is nyomtalanul elenyészni nem hagyva tűzni ki a magas célt; érte veritékezni és vérzeni: polgári kötelesség s jutalma egyaránt szép, mert tölgy, borostyán vagy töviskoszorú.

„Ismerd meg tenmagad”^{*}, mondotta a hajdan kor egyik bölcse. A felhozott aranyszabály, mely akaratunkra s annak tettben nyilatkozása irányára kedvezőleg vagy ellenségesen ható, rajtunk kívüli körülmények teljes felfogására is kiterjed, a gyakorlati élet szerencsájének mindeneket egyszersmind befoglaló feltétele.

Nemzetet ez önmagávali tisztába jövetelre vezetni: a hű honfi magas, de bajos elhivattatása.

A jelen azonban – mint a régi szkíták titkos írása, a két testvér pálcadarab egybetétele által –

csak a múlt hozzájáruló kiegészítései közt ad olvasható betűket.

Sohasem lehet hát becsesebbre fordítva nekünk magyarokul figyelmünk, mint honunk történeteire.

Évkönyvünk oly dús, főleg a szerencsétlenség tanulságos eseményeivel, hogy midőn a nemzeti bűnhődés hosszú sorait s az azt sujtoló csapásokat számlálja elé, bő felvilágosítást nyújt, mit nem kell s következőleg arról is, mit kell tennünk; úgyannyira, hogy ha igaz a közmondás, hogy kárán csakugyan tanul a magyar, ez a második *ó-véghagyomány* (testamentum), mely midőn az üldözött nép siralmas történeteit tanítja, egyszersmind a cselekedettel hívőknek az ige eljövendő országát hirdeti.

Én midőn a *mohácsi* veszedelemnek, e következései megrázó, nagyságánál fogva elsőbbszerű történetnek okairól kevésre terjedő lapokon s tehetségi képességemhez mérten töredékesen közlendem nézeteimet, csak az kívánok lenni honom lelkes fiaira nézve, mi volt az egyszerű munkás férfi kezében az ólomgolyóbis, mely azon pontban, midőn ő szendergett, földre koppanásával adott ébresztő jelt; minden céлом tudniillik csak figyelemgerjesztés, s hozzátehetem, jutalmam erősebb kéz ily tárgyú dolgozatai nyomán mentől előbbi elfelejtetés.

A mohácsi veszedelem nálunk eddigelé, a tárgy bajosságán egy könnyű fordítással magát túltevési természetnél fogva, a nagyközönség által azon események sorába szokott belé számláltatni, melyeknek mindenünnen egybefolyó okai felfogása közt eltévelyedvén az emberi értelem, ingadozásaiban kíségetésül sors, történet, predesztináció* sat. címekhez folyamodik.

Az oszmánok ereje s a magyarok gyengültsége volt ez örökre nevezetes nap eléhozója; csak ennyit mondhatunk általános megfejtési próbául. E mondat első tételének rövid említése s a másodiknak részletesebb és kiterjedőbb vizsgálata lesz tárgya e lapoknak.

Konstantin roppant birodalma* az oszmánok megtámadása korában elaggult, egybetartó erő hagyott s feloszlásnak elért; népe puha és erkölcstelen, lelki éberséget s testi erőt nélkülözött, s az ősi trófeumai* közt öntudástalan fennjáró halottja a rég elsiratott görög és római szellemnek; uralkodója a bíbornak a méltóság szédítő magasságába helyezett apszisa*, ki a tradíciók hosszú sorain a szolga nép fogalmaiba plántált vallásos babona útján bírja csak még a rab csoport rászoktatott bókolasait; igazgatása nőcselszövény, heréltek ármánya, udvari szolgák hízélgése, testördüh s ezek zsoldjába szegődött proletárius csoportok mérget keverő vagy gyilkot villogtató